

Seneca

SENECA
MAATSCHAPPIJKUNDE
POLITIEK
VMBO KGT
LEER-WERKBOEK

Overall waar 'hij' staat, mag dit ook als 'zij' gelezen worden.
In dit boek zijn getallen als cijfers opgeschreven om zo de tekst niet taliger te maken dan nodig.
Foto's zijn afkomstig van Shutterstock en Unsplash, tenzij anders vermeld.

Colofon

Titel: Seneca maatschappijkunde Politiek vmbo kgt

Auteurs: Lennart Schra en Martine Würsten

Redactie: Hans Berkenbos

Correctie: Rhodé Berkenbos

Met dank aan: Gatse Hylkema, Cato Overeem, Eva Stoffelsen, Femke Boersma, Marco Veldman, Marno de Vries, Rachel Stoffelsen, Rineke van der Klogt, Rosalie van der Stege, Tessa van Leeuwen, Hannelore Schouwstra

Opmaak en productie: Sonodruk, Heino

Druk: 1e druk, april 2021

Uitgave: Seneca, Harderwijk

ISBN 9789492716224

NUR 131

© 2021 – Seneca Burgerschap

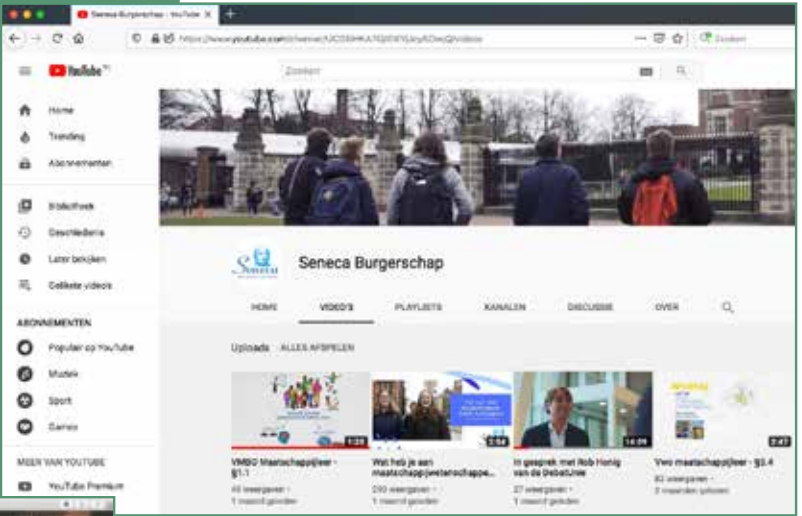
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als context voor het leren van het schoolvak maatschappijkunde. Er kunnen geen rechten aan deze informatie worden ontleend. De uitgever heeft de inhoud met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Uitgever garandeert echter niet dat de inhoud van deze publicatie volledig, accuraat en juist is en wijst hierbij iedere aansprakelijkheid af voor welke schade dan ook, direct en/of indirect, op enige wijze ontstaan door en/of voortvloeiend uit elk gebruik van de publicatie, waaronder mede – doch niet beperkt tot – handelingen verricht door een gebruiker van de publicatie die zouden zijn ingegeven door de in de publicatie geplaatste informatie.

De uitgever spant zich er naar behoren voor in om te verifiëren van wie bepaalde informatie afkomstig is en om indien nodig toestemming te verkrijgen van rechthebbenden voor bepaald gebruik door de uitgever. Indien u ondanks deze inspanningen van de uitgever meent bepaalde rechten te bezitten ten aanzien van door uitgever gebruikte informatie, dan kunt u contact opnemen met de uitgever. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print out, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bezoek het YouTube-kanaal van Seneca Burgerschap!

Bij elke paragraaf in dit boek hoort een animatiefilmpje met uitleg. Dat filmpje kun je vinden op ons YouTube-kanaal. Dat helpt je bij het leren voor toetsen. Ook staan er afspeellijsten van de video's zodat je ze in één keer achter elkaar af kunt spelen.

Ga naar www.maatschappij-kunde.nl!

Naast ons YouTube-kanaal hebben we ook een site bij dit boek. Op www.maatschappij-kunde.nl staat per hoofdstuk extra informatie. Dat kan een filmtip zijn, een test of extra uitleg. Ook de links waar we in dit boek naar verwijzen, kun je daar vinden. Net als de animatiefilmpjes van ons YouTube-kanaal.

Uitleg iconen bij de opdrachten

In het boek staan verschillende soorten opdrachten die je kunt herkennen aan de verschillende iconen. Hieronder kun je zien wat voor soort opdracht bij een icoon hoort.

Deze opdrachten gaan over de leertekst uit het boek. Als je alle vragen hebt beantwoord, heb je de hele leertekst doorgenomen.

Bij deze opdrachten ga je de stof uit de leertekst toepassen. Zo weet je of je de stof begrepen hebt.

Deze opdrachten gaan over jou. Zo kom je erachter dat de begrippen van maatschappijkunde terugkomen in jouw leven.

Dit zijn portfolio opdrachten. Dit zijn opdrachten waarbij je jouw creativiteit kunt inzetten.

Bij deze opdrachten staat loopbaanoriëntatie centraal. Deze opdrachten helpen jou om een straks een goede beroepskeuze te maken.

In deze opdrachten ga je je verplaatsen in verschillende rollen. Vanuit die rol maak je de 'Jij- als' opdrachten.

Dit zijn de wat moeilijkere opdrachten. Je kunt er dus voor kiezen om deze te maken als je de stof goed begrijpt en meer uitdaging wil.

Deze opdrachten gaan vaak over het nieuws dichtbij, bijvoorbeeld nieuws over leeftijdsgenoten, influencers en popsterren.

Deze opdrachten gaan vaak over nieuws 'wat verder weg', bijvoorbeeld nieuws uit het buitenland of over de politiek.

Bij deze opdrachten ga je ontdekken hoe maatschappijkunde in de praktijk werkt. Dit doe je door allerlei actieve opdrachten.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	9
Hoofdstuk 1 - Wat heb ik met politiek te maken	11
Hoofdstuk 2 - Politieke stromingen in Nederland	33
Hoofdstuk 3 - Wat gebeurt er bij verkiezingen	53
Hoofdstuk 4 - Wie doet wat in de politiek	77
Hoofdstuk 5 - Het proces van besluitvorming in de politiek	95
Hoofdstuk 6 - Hoe worden wetten gemaakt	79
Hoofdstuk 7 - Hoe was het vroeger en hoe is het in de toekomst	91
Hoofdstuk 8 - Hoe is het in andere landen	105
Hoofdstuk 9 - Samenwerken in de Europese Unie	105
Hoofdstuk 10 - Wel of niet bij de EU	105

MAATSCHAPPIJKUNDE, WAAR GAAT DAT OVER?

Wat leer je bij maatschappijkunde? Welke onderwerpen worden behandeld? Bij dit vak leer je dingen over jezelf, over je klasgenoten en over de samenleving. Maatschappijkunde gaat over mensen en over hoe mensen met elkaar leven. Dat gebeurt in de samenleving. Of de maatschappij, zoals we het ook wel noemen. Maar wat houdt dat eigenlijk in?

De samenleving bestaat uit mensen. Mensen bij jou in de straat, in de stad of het dorp waar je woont. Samen met al die mensen wonen wij in 1 land. Soms is dat leuk. Als we samen juichen wanneer Memphis Depay of Vivianne Miedema scoort bijvoorbeeld. Of als we trots zijn op Nederlandse sporters die een medaille winnen bij de Olympische Spelen. Maar soms is het ook lastig. Tijdens de coronacrisis bijvoorbeeld. Toen moesten we met 17 miljoen mensen veel binnenblijven. Dat was niet altijd even makkelijk.

De coronacrisis had veel gevolgen voor de maatschappij. Meer mensen dan normaal stierven en in de ziekenhuizen moest extra hard gewerkt worden. Kinderen en jongeren mochten niet naar school en veel mensen die in de horeca werkten werden ontslagen. De coronacrisis is een voorbeeld van een vraagstuk dat we bij maatschappijkunde bestuderen. We noemen dat een maatschappelijk vraagstuk.

Een maatschappelijk vraagstuk heeft 4 kenmerken:

- Het gaat om een situatie die veel mensen onwenselijk vinden.
- Er bestaan verschillende meningen over de oplossing van het probleem.
- Het probleem krijgt de aandacht van de media.
- Het probleem kan door middel van gezamenlijke actie of door optreden van de overheid worden opgelost/aangepakt.

Deze kenmerken ga je leren bij de lessen maatschappijkunde. In dit boek komen ze minder naar voren, maar in de analyse van een maatschappelijk vraagstuk wel. Die kun je vinden op www.maatschappij-kunde.nl.

Om een vraagstuk te bestuderen moet je verschillende 'brillen' op kunnen zetten. Een soort 'onderzoeksbil' waarmee je op verschillende manieren naar het vraagstuk kunt kijken. We gebruiken 4 brillen bij maatschappijkunde, die kun je in dit boek aan de iconen herkennen.

Politiek-juridische bril:

Welke regels of wetten bestaan erover?

Sociaal-economische bril:

Wie hebben er belang bij?

Sociaal-culturele bril:

Wat vinden mensen ervan?

Veranderings- en vergelijkende bril:

Hoe werd er vroeger over gedacht of hoe wordt er nu in andere samenlevingen over gedacht?

Dit boek moet je leren voor je centraal examen. Het is iets anders opgebouwd dan de boeken voor het schoolexamen. Maar de iconen zijn nog hetzelfde.

Na hoofdstuk 5 en hoofdstuk 10 staat er een debatstelling. Op www.maatschappij-kunde.nl vind je daar een opdracht bij.

Veel plezier bij maatschappijkunde!

In hoofdstuk 1
gaat het steeds over
mensen. Over mensen
als individu en over
mensen in groepen.

Het gaat hier over de
sociaal-culturele bril.

In hoofdstuk 2
gaat het meer over
mensen en groepen
en wat groepen willen.

Dit hoort bij de
*sociaal-culturele en de
sociaal-economische bril*.

In hoofdstuk 3
tot en met 6 kijken
we naar het beleid, de
regels en de wetten
die er zijn.

We gebruiken hierbij de
politiek-juridische bril.

In hoofdstuk 7 kijken
we hoe Nederland vroeger
was en gebruiken we de
veranderingsbril.

We kijken door de
veranderingsbril.

Met de vergelijkende
bril kijken we naar andere
landen in hoofdstuk 8 en
naar de Europese Unie in
hoofdstuk 9 en 10.

We kijken door de
vergelijkende bril.

INLEIDING POLITIEK

'Politiek? Dat is toch iets voor oude mensen? Of iets voor mensen die mogen stemmen bij verkiezingen. En dat mag ik nog niet omdat ik nog geen 18 jaar ben. Ik heb daar toch niets mee te maken?' Jongeren vinden politiek vaak niet interessant. Maar het klopt niet dat jongeren niets met politiek te maken hebben. Hoe dan wel?

In de politiek worden besluiten genomen over jongeren. Denk bijvoorbeeld aan het verlagen van de alcoholleeftijd, of hoe hoog het minimumjeugdloon moet zijn. Politiek is er ook in jouw wijk of dorp wanneer er bijvoorbeeld bepaald wordt waar een school moet staan of dat er een pannakooi of hangplek in de buurt komt.

HOOFDSTUK 1: WAT HEB IK MET DE POLITIEK TE MAKEN?

Je wilt een hangplek in de buurt of je denkt aan een pannakooi. Dat kost natuurlijk geld. Je kunt proberen er zelf eentje te maken met je vrienden. Of je gaat de deuren langs om geld op te halen. Maar ook moet je in gesprek met de gemeente. Waarom is dit gesprek nodig?

Hangplek in de buurt

In het huis waar je woont mag je in veel gevallen zelf bepalen wat je doet en wat je daar neerzet. Dat geldt ook voor de tuin, maar verder buitenshuis niet. Dat is openbare ruimte en dat is van iedereen. De gemeente bepaalt wat er in de openbare ruimte komt. Een grasveld, een speeltuin of een hangplek. Je hebt dus toestemming nodig voor een hangplek. Als jij de gemeente kunt overtuigen van een hangplek moet de buurt hierover ook geïnformeerd worden. De buurtbewoners hebben straks namelijk een hangplek voor de deur. Daar zijn ze misschien niet zo blij mee.

Dat klopt. De burens zijn boos! Ze willen geen hangplek voor hun deur want ze zijn bang dat jongeren niet alleen gaan hangen, maar ook drugs gaan gebruiken en daarin handelen. Zo is er minder veiligheid in hun buurt en dat willen ze niet.

Gerrit is één van de buurtbewoners en hij heeft een plan gemaakt om een **belangengroep** op te richten. 'Weg met de hangplek', zo noemen ze hun groep. Een ander woord voor belangengroep is **pressiegroep**. Zo'n groep probeert invloed te hebben op de besluiten van de politiek. Dat doen ze op 3 manieren:

Lobbyen

Lobbyen is het praten met mensen die een besluit nemen. Vaak gebeurt dat praten niet in een vergadering zelf. Het gebeurt in een gesprek of afspraak vooraf. Zo wil de belangengroep invloed uitoefenen.

Referendum aanvragen

Bij een **referendum** mag iedere burger vanaf 18 jaar zijn mening geven over het onderwerp. De inwoners van de gemeente mogen dan zeggen of ze iets wel of niet willen.

Overleg bij adviesorganen

De overheid krijgt soms tips of adviezen van anderen. Zo'n organisatie noemen we een **adviesorgaan**. Zij geeft advies aan de overheid wat deze het best kan doen. Een belangengroep kan met zo'n adviesorgaan in gesprek gaan en vertellen wat zij ervan vindt.

De buurt in gesprek

Op een avond gaan de buurtbewoners in gesprek over hun actiegroep 'Weg met de hangplek' en over het idee van Gerrit. Er komen allemaal mogelijkheden voorbij om invloed uit te oefenen.

Actievoeren betekent dat er een evenement wordt georganiseerd waarbij er aandacht wordt gevraagd in de samenleving voor het onderwerp.

Mathilda: 'Ik vind lobbyen een beetje suf. We moeten een **actie** organiseren! We gaan met z'n allen zitten op de plek waar ze de hangplek willen en we nemen borden mee. Hierop zetten we dat we geen hangplek willen!'

Youri: 'Dat is een goed plan. Dan halen we de **media** erbij. Zo komen we in de openbaarheid en weten de mensen wat we willen.'

Kim: 'We kunnen beter **zelf een politieke partij oprichten**. Dan kunnen wij de besluiten nemen in de gemeenteraad.'

Jean: 'Het is veel werk om een nieuwe politieke partij op te richten. We kunnen beter een **bestaande politieke partij opzoeken**. Ik ken politici waar we naartoe kunnen gaan!'

Bij een **petitie** verzamelen burgers zoveel mogelijk handtekeningen. Daarmee gaan ze naar de overheid en vragen ze of de overheid iets wel of iets niet wilt doen.

Roos: 'Voordat we naar de politici gaan, moeten we eerst genoeg steun hebben in de buurt. We starten een **petitie** en verzamelen veel handtekeningen. Dan moeten de politici wel naar ons luisteren!'

Een **burgerinitiatief** betekent dat burgers een plan maken. Dat plan wordt behandeld in de gemeenteraad, als er genoeg steun is. Dat kan door handtekeningen te verzamelen. Hoeveel er nodig zijn, verschilt per gemeente. In de gemeente van Gerrit is het voldoende als er 250 handtekeningen verzameld zijn.

Ahmed: 'Als we toch handtekeningen verzamelen is een **burgerinitiatief** ook een optie. Dan komt ons voorstel meteen in de gemeenteraad.'

Lukas: 'Dan kunnen we net zo goed een **referendum** indienen zodat alle inwoners hun mening kunnen geven.'

Een **referendum** is een volksraadpleging. Dat betekent dat burgers vanaf 18 jaar door te stemmen mogen laten weten of zij vóór of tegen zijn. De uitkomst van de stemming is niet bindend. Dat betekent dat de overheid niet verplicht is om de uitkomst van het referendum uit te voeren.

De **ombudsman** helpt burgers als ze klachten hebben over de overheid. Als de overheid burgers niet goed behandelt, dan kunnen burgers hierover een officiële klacht indienen.

Sandra: 'Misschien kunnen we beter een **klacht** indienen bij de **nationale ombudsman**. Wij vinden de hangplek een slecht plan. Daar moeten ze naar luisteren.'

Joep: 'Volgens mij moeten we dan eerst een **klacht bij de gemeente** zelf indienen omdat ze niet naar ons luisteren.'

Voordat je een **officiële klacht** indient bij de ombudsman moet je eerst een klacht indienen bij de overheid zelf.

Chiara: 'Kunnen we dan niet beter meteen naar de **rechter**? Dan schakelen we namelijk direct een deskundige advocaat in. We gebruiken dan zijn kennis.'

Koen: 'Ik heb ook gehoord dat we gewoon inspraak hebben bij een besluitvormingsproces. Voordat er een hangplek komt, moeten ze eerst een vergunning aanvragen. We kunnen dan aangeven dat we het er niet mee eens zijn. Dan maken we gebruik van onze **officiële inspraakmogelijkheid**. De gemeente maakt dan bekend dat er een aanvraag voor een vergunning is en wij kunnen dan reageren.'

Macht en invloed

Deze mogelijkheden om invloed uit te oefenen zijn er voor belangengroepen en voor individuele burgers. Een individuele burger ben jij, is je docent, je vader, je oma. Iedereen is dat en iedereen kan proberen invloed uit te oefenen op besluiten.

Als iemand probeert om invloed uit te oefenen, maakt het uit wie dat is en hoe die dat doet. Jij kunt als leerling uit vmbo 4 proberen te regelen dat jongeren op hun 16e weer alcohol mogen drinken. Maar dat heeft niet zoveel invloed als een groep van 100.000 jongeren uit vmbo 4 die daarvoor een petitie heeft ondertekend. Bij het uitoefenen van invloed spelen **machtsmiddelen** mee. Dat is een middel om het gedrag van anderen te beïnvloeden. Soms proberen mensen anderen met geweld te overtuigen, maar in de Nederlandse politiek werkt het anders.

Welk(e) machtsmiddel(en) had Obama?

Machtsmiddelen

In de vergadering van de buurt herkennen we een aantal machtsmiddelen. Chiara zet bijvoorbeeld **kennis en deskundigheid** van de advocaat in. Jean kent mensen in de politiek en heeft dus **toegang tot politici**. Youri wil **gebruik maken van de media** en wil zo invloed uitoefenen.

Er zijn nog meer machtsmiddelen.

Zo speelt het **aantal mensen** een rol. Hoe groter de groep, hoe meer macht. Denk aan de jongeren uit het voorbeeld hierboven.

Geld is ook een machtsmiddel. Als je veel geld hebt, kun je soms makkelijker iets regelen dan iemand met weinig **financiële middelen**.

Iemand met een bepaalde functie heeft ook macht. Een leraar heeft de macht om je eruit te sturen, maar als het om politiek gaat heeft bijvoorbeeld een minister of een wethouder macht. Zij hebben **formele bevoegdheden** omdat dat in de wet staat.

Als je veel charisma, een sterke aantrekkingskracht hebt, kun je ook meer zaken voor elkaar krijgen. Een **leider met gezag, met charisma** is dus een machtsmiddel.

Iemand die advies geeft aan de overheid kan adviezen geven die bij zijn eigen idealen passen. Zo is iemand die in een **adviesorgaan** zit eigenlijk ook een soort machtsmiddel.

Wie bepaalt?

Terug naar de hangplek. De buurtbewoners hebben een belangengroep opgericht en proberen via verschillende machtsmiddelen hun doel te bereiken. Maar wat gaat de politiek nu doen? Komt die hangplek er wel of niet?

In de **politiek** gaat het over belangen, zoals een hangplek voor de jongeren. Maar ook over waarden, zoals veiligheid voor de buurt. Daarover denken politici na en zij nemen dan een besluit. Politici is het meervoud van politicus. Een politicus is iemand die werkt in de politiek. Dat is bijvoorbeeld een burgemeester, een minister of iemand die in de gemeenteraad of in de Tweede Kamer zit. Zij krijgen betaald voor het werk dat zij als politicus doen. Een vrouw in de politiek is een politica. Mensen in de politiek proberen de maatschappij te verbeteren. Dat willen ze doen op een manier die past bij hun idealen. Bijvoorbeeld door te zorgen voor meer kansen voor mensen of door op te komen voor vrijheid van mensen.

In Nederland hebben we politiek op 3 verschillende niveau's. Dat worden ook wel **bestuurslagen** genoemd. Dat zijn de gemeente, de provincie en het land (het rijk). Daarnaast is er ook nog de Europese politiek. De hangplek, het voorbeeld uit dit hoofdstuk, hoort bij de politiek in een gemeente. De gemeente heeft de volgende **taken**:

Bijhouden wie er in de gemeente woont.

Heffen van lokale belastingen, zoals hondenbelasting.

Uitgeven van officiële documenten, zoals ID-bewijzen en rijbewijzen.

Verstrekken van uitkeringen, zoals de bijstand voor mensen die niet kunnen werken.

Aanleggen van straten, fietsroutes en voetpaden.

Maken van bestemmingsplannen.

Gemeenteraad

Om al die taken uit te voeren werken er **ambtenaren** bij een gemeente. Ambtenaren zijn werknemers in dienst van de overheid. Zij helpen je bij bijvoorbeeld het aanvragen van een ID-bewijs of denken mee over de hangplek. Maar ook leraren, politieagenten en het personeel bij defensie zijn ambtenaren. Ambtenaren zijn niet de 'baas' in de gemeente, dat is de **gemeenteraad**. Deze raad wordt bij verkiezingen gekozen door de inwoners en zij is het hoofd van de gemeente.

In de gemeenteraad zitten vaak politici die behoren bij de VVD, PvdA en het CDA. Ook kunnen er lokale partijen in de raad zitten, zoals Leefbaar Rotterdam of Swollwacht in Zwolle. Sommige mensen zeggen dat een partij die alleen in een gemeente actief is, beter kan luisteren naar de burgers in die gemeente. Anderen vinden juist dat partijen die in het hele land actief zijn meer weten van politiek. Mensen van dezelfde partij door het hele land kunnen elkaar bijvoorbeeld helpen en tips geven.

De gemeenteraad vergadert elke week of elke maand, dat hangt van de grote van de gemeente af. De raad heeft 2 taken:

- Besluiten nemen in de gemeente.
- Het college van B en W controleren.

College van B en W

De burgemeester en wethouders van een gemeente vormen samen het **college van B en W**. Zij zijn het dagelijks bestuur van de gemeente en zij werken in het gemeentehuis. Samen met de ambtenaren zorgen ze dat de besluiten van de gemeenteraad worden uitgevoerd. De gemeenteraad kan bijvoorbeeld besluiten dat er een fietspad moet komen. Zo kunnen fietsers veiliger fietsen in het centrum. De ambtenaren moeten er dan voor zorgen dat het fietspad er komt. Zij maken een tekening en zoeken een bedrijf dat het asfalt kan leggen. Ook kan de gemeenteraad besluiten dat er een hangplek mag komen.

Burgemeester en wethouders

De burgemeester en wethouders verdelen vaak hun taken. Zo kan er een wethouder voor Onderwijs, Gezondheid en Sport zijn en een wethouder voor Economie en Toerisme. De wethouder die gaat over de hangplek is de wethouder Ruimtelijke ordening. De burgemeester is altijd verantwoordelijk voor de veiligheid in de gemeente, dus voor de handhaving van de openbare orde. Als de hangplek ervoor zorgt dat het minder veilig is, komt de burgemeester in actie om daar iets aan te doen. Ook is het een taak van de burgemeester om de gemeente te vertegenwoordigen bij speciale gelegenheden, zoals wanneer de koning op bezoek komt of bij de Dodenherdenking. Dan representeert de burgemeester de gemeente.

Hoe word je burgemeester of wethouder? Een burgemeester wordt benoemd door de 'Kroon'. Daarmee bedoelen we de koning. Als een burgemeester vertrekt uit een gemeente, komt er een plek vrij. Iedereen kan dan solliciteren naar de functie van burgemeester en de gemeenteraad gaat kijken wie het meest geschikt is. Uiteindelijk wordt een burgemeester benoemd door de Kroon en daarmee staat hij ook boven de politieke partijen in de gemeenteraad. Zo is hij onafhankelijk.

Wethouder kun je worden door actief te zijn bij een partij in een stad of dorp. Als er verkiezingen zijn geweest in een gemeente, gaan partijen kijken welke partijen samen de meerderheid hebben. Net zoals dat in de landelijke politiek gebeurt na de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Partijen die dan een meerderheid vormen en gaan samenwerken noemen we een **coalitie**. Die partijen maken dan samen een **collegeakkoord**. Dat is een akkoord waarin de partijen die een meerderheid vormen in de gemeenteraad samen afspraken maken.

Samenwerken in de politiek

De partijen leveren iets van hun eigen standpunten in zodat ze samen plannen kunnen maken voor de toekomst. We noemen dat een **compromis**: een akkoord waarbij alle partijen iets van hun waarden en belangen opgeven om toch een deel van hun doel te bereiken. Als het gaat om landelijke politiek, noemen we een collegeakkoord een **regeerakkoord**. Dat is dus een akkoord waarin de partijen die een meerderheid vormen in de Tweede Kamer samen afspraken hebben gemaakt.

Coalitiepartijen werken samen. Ze kunnen dan ook afspreken om hetzelfde te stemmen bij de vergaderingen in de gemeenteraad. Bijvoorbeeld dat ze allemaal 'voor' het voorstel stemmen of juist allemaal 'tegen'. Omdat ze samen een meerderheid hebben, kunnen ze zo samen bepalen wat er wel of niet gebeurt in de gemeente. Daarnaast zorgt een partij in de coalitie ook vaak voor een wethouder. Dat is iemand die niet in de gemeenteraad zit, maar in het college van B en W komt. Een wethouder hoort dan bij het dagelijks bestuur van de gemeente. Een politieke partij die in de coalitie zit, heeft meer macht dan partijen die er niet in zitten. De partijen die niet in de coalitie zitten worden vaak de **oppositie** genoemd.

Komt de hangplek er nu wel of niet? Bij wie kun je volgens jou het beste zijn voor de meeste kans op succes?

Opdracht 1: Theorievragen

Beantwoord de volgende vragen.

- 1) Wie kunnen invloed uitoefenen op besluiten die genomen worden in de politiek? Er zijn 2 antwoorden goed.
- 2) Welke 3 manieren gebruiken belangengroepen om invloed uit te oefenen?
- 3) Wat is het juiste antwoord als het gaat om een coalitie?
- A. Een coalitie bestaat meestal uit een minderheid van politieke partijen die gaan samenwerken. Zij maken samen een collegeakkoord of een regeringsakkoord.
 - B. Een coalitie bestaat uit een meerderheid van politieke partijen die gaan samenwerken. Zij maken samen een collegeakkoord of een regeringsakkoord
 - C. Een coalitie bestaat uit een minderheid van politieke partijen die gaan samenwerken. Zij sluiten geen compromissen.
 - D. Een coalitie is hetzelfde als een oppositie.

4) Omcirkel de taken van de gemeente. Het zijn er 6.

Lokale belastingen heffen
Officiële documenten uitgeven
Bijhouden wie er in de gemeente woont
Scholen bouwen

Uitkeringen geven
Vliegvelden aanleggen

Waterstand op peil houden
Aanleggen van straten, fietspaden en looppaden

Bestemmingsplannen maken

5) Juist of onjuist? Zet een kruisje in de juiste kolom.

	Zin	Juist	Onjuist
a	De gemeenteraad staat aan het hoofd van de gemeente, de gemeenteraad is de baas.		
b	De burgemeester heeft als taak om te zorgen dat er wegen worden aangelegd.		
c	Het college van B en W wordt gecontroleerd door de gemeenteraad.		
d	Er zijn verschillende bestuurslagen. Dat betekent dat er politiek is in de gemeente, de provincie en in het land (het Rijk).		
e	De gemeenteraad staat aan het hoofd van de gemeente, de gemeenteraad is de baas.		

Opdracht 2: Mogelijkheden op een rij

Op verschillende manieren kunnen wij, als burgers, invloed uitoefenen. Daarover gaat deze opdracht. Maar wie doet wat? Koppel het voorbeeld aan de juiste mogelijkheid van invloed. Links staan de mogelijkheden, rechts de voorbeelden. Trek bij iedere mogelijkheid een lijn naar het juiste voorbeeld.

- 1) ACTIE ORGANISEREN
- 2) MEDIA
- 3) ZELF EEN POLITIEKE PARTIJ OPRICHTEN
- 4) BESTAANDE POLITIEKE PARTIJ OPZOEKEN
- 5) PETITIE
- 6) KLACHT BIJ DE GEMEENTE
- 7) KLACHT BIJ DE OMBUDSMAN
- 8) BURGERINITIATIEF
- 9) RECHTER
- 10) OFFICIËLE INSPRAAKMOGELIJKHEID

- A. Liam en Sophie schrijven een verkiezingsprogramma omdat ze willen dat er meer aandacht komt voor het milieu.
- B. Dorpsbewoners willen graag bijeenkomsten opzetten voor eenzame ouderen. Daarvoor vragen ze goedkeuring van de gemeente.
- C. Farah wordt telkens maar niet teruggebeld door een medewerker van de gemeente en wil daarover een klacht indienen.
- D. Actiegroepen zoals 'Red Zwarte Piet' en 'Actiegroep Pro Zwarte Piet' gebruiken Facebook, Instagram en hashtags om hun standpunten bekend te maken in Nederland.
- E. Een groep jongeren organiseert een sponsorloop om geld in te zamelen voor de voedselbank.
- F. Roger heeft een schuur gebouwd zonder vergunning en hoort dat hij deze moet slopen. Hij is het niet eens met deze beslissing en gaat in beroep.
- G. Tess gaat naar de gemeente omdat ze graag mee wil denken over de toekomst van het toerisme in haar gemeente.
- H. De website van de gemeente had een storing waardoor de klacht van Farah niet op tijd is behandeld. De gemeente heeft hiervan geen melding gemaakt.
- I. VluchtelingenWerk Nederland wil graag dat Nederland vluchtelingenkinderen uit Griekenland opvangt. Dit idee is door 100.000 Nederlanders ondertekend.
- J. Lisa vindt dat er meer moet worden opgekomen voor de dierenrechten. Daarom sluit ze zich aan bij de Partij voor de Dieren.

Opdracht 3: Adviesorganen en pressiegroepen

In deze opdracht leer je meer over adviesorganen en pressiegroepen. Het is belangrijk dat je weet wat de verschillen zijn. Weet jij het verschil? Omcirkel het passende antwoord in de tekst.

Een ander woord voor belangengroep is **[1] adviesorgaan/pressiegroep**. Een **[2] adviesorgaan/pressiegroep** is een groep mensen met dezelfde belangen, terwijl in een **[3] adviesorgaan/pressiegroep** juist vaker alleen deskundigen zitten. Een belangrijk verschil tussen een adviesorgaan en een pressiegroep is dat een **[4] adviesorgaan/pressiegroep** de overheid advies geeft. Een **[5] adviesorgaan/pressiegroep** is erop gericht om de belangen van een bepaalde groep mensen onder de aandacht te brengen in de politiek. Een **[6] adviesorgaan/pressiegroep** kan met een **[7] adviesorgaan/pressiegroep** in gesprek en vertellen wat zij ervan vindt. Een **[8] adviesorgaan/pressiegroep** probeert invloed uit te oefenen op een **[9] adviesorgaan/pressiegroep**, maar andersom niet.

Opdracht 4: Actoren met macht

Burgers en belangengroepen kunnen machtsmiddelen inzetten. Hieronder staan enkele voorbeelden. Koppel de voorbeelden aan het juiste machtsmiddel. De machtsmiddelen die je kunt inzetten staan hieronder.

A. Kennis en deskundigheid	E. Financiële middelen
B. Toegang tot politici	F. Formele bevoegdheden
C. Gebruik maken van de media	G. Een leider met gezag en charisma
D. Aantal mensen	H. In een adviesorgaan zitten

VOORBEELD

- Loïs gaat een politieke partij oprichten. Veel mensen die haar spreken willen zich bij haar aansluiten door haar overtuigingskracht.
- Alex wil in gesprek met politici en zo invloed uitoefenen op hun besluiten. Hij sluit zich aan bij een politieke jongerenorganisatie.
- Een groep burgers heeft genoeg geld bijeengebracht om veel reclame te kunnen maken voor hun burgerinitiatief.
- Elif en Marit willen hun mening kenbaar maken aan burgers en politici en bellen daarom journalisten om een interview te regelen.
- Hanna helpt mee met een campagne voor meer aandacht voor drugsgebruik onder jongeren en gaat hierover met een expert van Jellinek in gesprek.

MACHTSMIDDEL

VOORBEELD

- Rayan wil graag gemeenteraadslid worden om mee te kunnen beslissen in zijn gemeente.
- Finn wil later bij Aegon werken om te adviseren over de economie.
- Een maatschappelijke organisatie probeert zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen om een petitie voor te kunnen leggen aan de overheid.

MACHTSMIDDEL

Opdracht 5: Invloed van een politieke partij

In deze opdracht leer je over de invloed van een politieke partij. Lees de tekst over de nieuwe politieke partij NLBeter. Beantwoord daarna de vragen.

Nieuwe politieke partij NLBeter

Belangrijke mensen uit de medische wereld hebben samen een politieke partij opgericht: NLBeter. Esther van Fenema, één van de oprichters zegt: "Het zorgsysteem faalt, en het lukt de huidige politieke partijen niet om er iets aan te veranderen. Wij kunnen dat beter." De medici zijn het zat om advies te geven aan de overheid zonder dat er iets verandert. "We hebben echte macht nodig, zetels, om daadwerkelijk iets te kunnen verbeteren." De nieuwe partij legde contact met journalisten om de oprichting bekend te maken. Ze hopen op vijf zetels in de Tweede Kamer.

Naar: Naar: eenvandaag.nl, 08-11-2019

- Van welke mogelijkheid om invloed uit te oefenen maken Esther en haar collega's gebruik?

- Leg de naam van de nieuwe partij uit aan de hand van haar doelstelling.

- Hoe kan een politieke partij invloed uitoefenen op de politiek?

- Van welke machtsmiddelen maakt NLBeter gebruik? Noem er 2 en leg uit.

- Zou jij stemmen op NLBeter? Licht toe.

Opdracht 6: Taken van de gemeente

In deze opdracht staan situaties beschreven waar een gemeentelijke taak bij hoort. Welke taak past bij de situatie? Koppel de situatie aan de juiste taak. Hieronder staan de taken waaruit je kunt kiezen.

A. Het aanleggen van straten, fietsroutes en voetpaden	D. Het uitgeven van officiële documenten
B. Bijhouden wie er in de gemeente woont	E. Uitgeven van uitkeringen
C. Het maken en controleren van bestemmingsplannen	F. Heffen van lokale belastingen

VOORBEELD

- 1) Hakima is net bevallen van een dochttertje. Haar partner geeft deze geboorte aan bij de gemeente.
- 2) Jasper kon na zijn studie geen baan vinden. Hij doet nu onbetaald werk als vrijwilliger en ondertussen is hij druk met solliciteren.
- 3) Jayden is geslaagd voor zijn rijbewijs. Hij wil deze nu ophalen bij het gemeentehuis.
- 4) Bregje woont in Tilburg en heeft een hond. Ze moet daarvoor 110 euro per jaar aan de gemeente betalen.
- 5) Laurens woont naast een leeg stuk grond en brengt wat ideeën bij de gemeente om dit stuk grond te vullen.
- 6) Onder een drukke spoorwegovergang wordt een fietstunnel gemaakt.

MACHTSMIDDEL

Opdracht 7: Mensen in de gemeenteraad

De gemeenteraad bepaalt wat er gebeurt in de gemeente. Maar wie zitten er nu allemaal in de gemeente? En wat doen zij? Geef bij elke persoon aan of diegene in de gemeenteraad zit. Zo ja, schrijf dan ook op welke taak van de gemeenteraad je herkent.

- 1) Als wethouder voor Toerisme gaat Koos in gesprek met campings om te overleggen over de toeristenbelasting.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

- 2) Lyan doet namens Burger Partij Amersfoort het voorstel om lachgas te verbieden in de gemeente.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

- 3) Bij de officiële opening van een nieuw sushi restaurant knipt burgemeester Sen een lintje door.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

- 4) Roberto is ambtenaar en behandelt de aanvraag voor een vergunning voor een atletiekevenement.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

- 5) Anne-Sophie gaat als burger inspreken bij een gemeenteraadsvergadering. Zij vraagt aan de wethouder van Wonen, Groen en Welzijn of de gemeente voldoende rekening houdt met de natuur in de nieuwe woonwijk.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

- 6) In de vergadering stelt Yousra namens de Eerste Lokale Partij voor om van 6 naar 12 koopzondagen per jaar te gaan.

Wel of niet in de gemeenteraad?
Bij wel, welke taak?

Opdracht 8: Jouw gemeente aan het werk

De gemeente heeft verschillende taken. Weet jij welke dat zijn en herken jij die taken in je eigen gemeente?

Maak deze opdracht in tweetallen. Vul eerst samen de taken van de gemeente verder in. Bedenk daarna bij elke taak een voorbeeld uit jouw gemeente. Dit kan door bijvoorbeeld een foto te maken van een nieuw bouwproject (bestemmingsplan) of door op de website van de gemeente informatie te zoeken over uitkeringen. Wees creatief!

1) Vul de tabel in.

TAAK	VOORBEELD
1. Bestemmingsplan maken	
2. Uitgeven van uitkeringen	
3.	
4.	
5.	
6.	

2) Welke taak van de gemeente vinden jullie het meest zichtbaar?

3) Welke taak van de gemeente vinden jullie het minst zichtbaar?

4) Bereid een korte presentatie voor waarin jullie de voorbeelden en vraag (2) en (3) bespreken.

Opdracht 9: Manieren van invloed

Als burger kun je op verschillende manieren invloed uitoefenen. Welke manier werkt in de volgende situaties het beste volgens jou? Licht jouw antwoorden toe.

1) Mason vindt dat jongeren niet genoeg invloed kunnen uitoefenen in jouw gemeente. Hij wil dat jongeren meer inspraak hebben.

Beste manier om invloed uit te oefenen:

Omdat:

2) In het dorp van Senna willen de bewoners meer straatverlichting langs gevaarlijke wegen.

Beste manier om invloed uit te oefenen:

Omdat:

3) De organisatie GreenPeace wil meer aandacht in de politiek voor het milieu.

Beste manier om invloed uit te oefenen:

Omdat:

4) Cas wil dat er bij de intocht van Sinterklaas in zijn woonplaats geen Zwarte Pieten komen maar Roetveegpieten.

Beste manier om invloed uit te oefenen:

Omdat:

Opdracht 10: Invloed in jouw omgeving

Belangengroepen komen op voor bepaalde belangen van mensen. In deze opdracht leer je meer over belangengroepen door er 2 uit te pluizen. Vul de tabel hiernaast in voor de een belangengroep. Bedenk daarna je eigen belangengroep.

1) Kies 1 belangengroep uit de lijst hieronder uit. Vul dan de eerste kolom in zoals het voorbeeld 'Vereniging Eigen Huis'.

ANWB, LAKS, Consumentenbond, ROVER, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland. Zoek op internet voor meer informatie over deze belangengroepen.

2) Bedenk nu zelf een eigen belangengroep. Waar zou jij je voor in willen zetten?

3) Wat zou je met deze belangengroep willen bereiken?

4) Vul de derde lege kolom in voor jouw eigen belangengroep.

NAAM	VERENIGING EIGEN HUIS		
Doelgroep	Mensen die een huis bezitten of willen bezitten.		
Belangrijkste belangen	Energie-transitie, woningbouw-opgave, starters.		
Voorbeeld van een partij of organisatie om bij te lobbyen	Banken (betere hypotheek voor starters).		
Voorbeeld van een referendum-onderwerp	Groningers die schade hebben door de gaswinning moeten dit vergoed krijgen.		
Voorbeeld van een adviesorgaan om mee te overleggen	Advies-orgaan voor bestemmings-plannen		

vraag 1: vraag 4:

Opdracht 11: Herken de taken van het college van B en W

Lees de tekst over inclusieve speeltuinen in de gemeente Hardenberg. Beantwoord daarna de vragen.

Inclusieve speeltuinen in Hardenberg

Alle speeltuinen die gepland staan in de Marlanden en Garstlanden (gemeente Hardenberg) worden inclusief gebouwd. Dit houdt in dat kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen. Vorig jaar besloot de gemeenteraad ook een inclusieve speeltuin aan te leggen bij de Kotermeesterstal. Deze speeltuin bleek niet aan de richtlijnen te voldoen. Het college van B en W heeft nu in overleg met de 'minister voor Gehandicaptenzaken' het plan voor deze speeltuin aangepast.

Naar: detoren.net, 13-07-2020.

1) Het college van B en W is het dagelijks bestuur van de gemeente. Wat is daarom de rol van het college van B en W in deze bron? Leg uit.

2) Leg uit om welke taak van de gemeenteraad het gaat in deze bron.

De 'minister van Gehandicaptenzaken' is geen echte minister. Hij zit niet in de regering, maar is aangesteld door de media. Hij komt op voor de belangen van 2 miljoen gehandicapten in Nederland. Hij overlegt namens hen met politici en komt voor ze op in de media.

Hilde leest net als jij de bron en doet een uitspraak. Lees de uitspraak van Hilde:

'De 'minister van Gehandicaptenzaken' lijkt eigenlijk meer op een belangengroep of een pressiegroep. Hij komt op voor de belangen van gehandicapten.'

3) Ben jij het eens of oneens met Hilde? Leg je antwoord uit. Zoek, als dat nodig is, op internet meer informatie op over de 'minister van Gehandicaptenzaken'.

4) Wat heeft het college van B en W onlangs in jouw woonplaats veranderd? Zoek een passend nieuwsartikel, bijvoorbeeld in de lokale (online) krant.

5) Wat was de rol van het college van B en W bij deze verandering?

Opdracht 12: Burgerinitiatieven en petitie

Je hebt geleerd dat een petitie starten één van de mogelijkheden is om invloed uit te oefenen. In deze opdracht leer je hoe je een petitie op kunt zetten. Hieronder staan 4 onderwerpen waar je uit mag kiezen.

PETITIE	PETITIE
MEER VLUCHTELINGEN OPVANGEN IN NEDERLAND	STUDIEFINANCIERING VANAF 16 JAAR
PETITIE	PETITIE
GOEDKOPER OPENBAAR VERVOER	ER MOET GEEN VUURWERKVERBOD KOMEN

- 1) Welk van de onderwerpen kies jij om een petitie voor te starten?
- 2) Bedenk een manier om zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen.
- 3) Waarom is het belangrijk om zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen?

- 4) Schrijf een plan van aanpak om het onderwerp van jouw petitie in de politiek onder de aandacht te brengen. Denk hierbij aan alle mogelijkheden en machtsmiddelen. Vul de info uit de tabel verder in en aan:

Onderwerp	
Doel petitie:	[.....] aantal handtekeningen
Wie moet de petitie krijgen? Omcirkel het juiste antwoord.	Gemeente / provincie / Tweede Kamer
Meer mogelijkheden die ik gebruik om het onderwerp onder de aandacht te krijgen:	
Machtsmiddelen die ik inzet:	

Een petitie starten is één mogelijkheid waarbij je zoveel mogelijk handtekeningen nodig hebt.

- 5) Bij welke mogelijkheid heb je nog meer handtekeningen nodig?

Opdracht 13: Jij als burgemeester

Stel je voor: jij bent de burgemeester van jouw stad. De hangplek is er gekomen en veel jongeren zijn er blij mee. Sommige buurtbewoners hebben de politie gebeld omdat er drugs gehandeld wordt op de hangplek. Wat zou jij doen?

- 1) Als burgemeester ben je verantwoordelijk voor de veiligheid in de stad. Wat kunnen drugs te maken hebben met de veiligheid in de stad?

- 2) Na het creëren van de hangplek had je als burgemeester juist een goede band met de jongeren in de stad. Daarom wil je met ze gaan praten. Bedenk 3 vragen die je de jongeren wilt stellen.

- 3) Je hebt een goed gesprek met de jongeren gehad. Je denkt dat veel jongeren er niets mee te maken hebben, maar je wilt toch voorkomen dat de hangplek een plek voor drugshandel wordt. Daarom overweeg je 2 opties: op scholen voorlichting geven over drugs of politiecontroles bij de hangplek. Geef een voordeel en een nadeel van beide opties.

- 4) Welke optie zou jij kiezen? Of heb je zelf een beter idee? Leg uit wat jij zou doen en waarom.

Opdracht 14: Boze burgers! Het moet beter

Tijdens de lockdown in Nederland gingen veel jongeren de straat op om te rellen. Er ontstonden boze burgers. Wat zouden die boze burgers en de gemeenteraad kunnen doen om te zorgen dat er geen rellen meer ontstaan? Daar ga je in deze opdracht mee aan de slag.

Ga naar www.maatschappij-kunde.nl en bekijk het filmpje overrellende jongeren van NOS Stories.

- 1) Stel je voor: je woont in de wijk waar jongeren rellen. Je wilt graag dat er een verbod komt op rellen. Wat zou je inzetten om invloed uit te oefenen? Leg je antwoord uit.

- 2) Welk machtsmiddel zou je daarbij inzetten? Leg uit waarom.

- 3) Welke manieren zijn er nog meer voor burgers om invloed uit te oefenen?

- 4) Mark zit in de gemeenteraad. Hij snapt dat de jongeren zich vervelen, maar hij is het er niet mee eens dat ze gaan rellen. Hij vraagt jou om advies. Wat zou de gemeenteraad aan het probleem kunnen doen?

Opdracht 15: Mindmap van de gemeente

Deze opdracht is een mindmapopdracht. Je gaat een mindmap maken over de gemeente.

Hieronder zie je 'de gemeente' staan. Zet er omheen wat jij geleerd hebt over de gemeente. Maak gebruik van de leertekst, want zo weet je zeker dat het goed is.

De gemeente

HEB JE JE LEERDOELEN BEREIKT?

Kruis aan wat je kan:

- Ik kan de mogelijkheden die individuele burgers hebben om de politieke besluitvorming te beïnvloeden noemen.
- Ik kan de kenmerken van belangen- of pressiegroepen noemen.
- Ik kan de mogelijkheden van belangen- of pressiegroepen om politieke besluitvorming te beïnvloeden noemen.
- Ik kan de mogelijkheden die zowel individuele burgers als belangen- of pressiegroepen hebben noemen.
- Ik kan de verschillende machtsmiddelen die burgers, belangen- en pressiegroepen kunnen hebben om de politieke besluitvorming te beïnvloeden noemen. (KGT)
- Ik kan de namen en taken van de actoren op het gemeentelijk bestuursniveau en hun rol in het politieke besluitvormingsproces noemen.

HOOFDSTUK 2: POLITIEKE STROMINGEN IN NEDERLAND

Een manier om invloed te krijgen voor de hangplek uit hoofdstuk 1 was contact zoeken met een politieke partij of er zelf één oprichten. Zo kun je invloed krijgen in de plek waar je woont. In jouw woonplaats zitten er verschillende politieke partijen in de gemeenteraad. Deze partijen verschillen omdat ze allemaal een andere politieke stroming aanhangen. Wat is dat, een politieke stroming? En hoeveel stromingen zijn er?

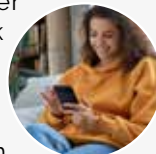

Waarden en belangen

Om de hangplek voor elkaar te krijgen hebben de jongeren afgesproken dat Joep en Kim naar de gemeente gaan. Ze gaan naar een vergadering van de gemeenteraad om te horen wat de politiek ervan vindt. In de politiek gaat het over belangen en over waarden. Voor jongeren die de hangplek willen is het belang ontspanning. Een **belang** is een voordeel dat mensen voor zichzelf of hun groep willen. Voor de gemeente is er de waarde veiligheid. Een **waarde** is iets dat mensen belangrijk vinden voor veel mensen. Een ideaal voor de samenleving. De gemeente wil dat het in de omgeving van de hangplek veilig blijft voor de mensen die daar wonen.

Niet alle politieke partijen in de gemeenteraad zijn voor de komst van de hangplek. Zij vinden veiligheid belangrijker dan ontspanning. Partijen hebben hun eigen waarden en belangen. Ze willen bijvoorbeeld meer macht. Dat is een belang voor alle partijen, want zonder macht kunnen ze niets bereiken. Maar als het gaat om waarden zien we meer verschillen. De ene partij wil meer gelijkheid, de andere meer vrijheid. Politieke partijen willen iets veranderen; iets verbeteren in de samenleving. Een politieke partij is een vereniging van mensen met dezelfde idealen. Politieke partijen hebben 3 kenmerken:

Nadenken over de inrichting van de samenleving.	Meedoen met verkiezingen.	Macht verwerven om doelen te realiseren.
Politieke partijen denken na over vragen als: "Hoe gaan we om met criminaliteit?" of "Hoe verbeteren we het onderwijs?".	Politieke partijen doen mee aan verkiezingen. Mensen kunnen dan kiezen op welke partij ze willen stemmen.	Politieke partijen willen macht. Hoe meer macht ze hebben, hoe beter ze hun doelen kunnen bereiken.

Functies van politieke partijen

Waarom bestaan politieke partijen eigenlijk? Wat is hun taak, hun functie? We noemen er 2:

1) Verkiezingsprogramma's maken

Partijen schrijven een verkiezingsprogramma waarin ze de burgers duidelijk maken wat ze willen bereiken. Zo wil GroenLinks dat mensen vaker de trein nemen en minder vaak het vliegtuig wanneer ze op vakantie gaan. De PVV heeft in het verkiezingsprogramma staan dat er in Nederland geen asielzoekers meer bij moeten komen.

2) Waarden en belangen afwegen

Partijen wegen waarden en belangen af. Dat betekent dat zij na een debat moeten kiezen welke waarde of belang het zwaarst weegt. Zo moest er tijdens de coronacrisis bijvoorbeeld een afweging gemaakt worden of de scholen wel of niet dicht zouden gaan. Aan de ene kant stond de gezondheid van mensen en aan de andere kant stond het door laten gaan van het onderwijs voor leerlingen en het belang van de economie. Voor de economie zou het beter zijn wanneer de scholen openbleven zodat ouders dan ook naar hun werk konden. Politieke partijen moeten dan bepalen wat zij het belangrijkste vinden.

Als Joep en Kim een vergadering van de gemeenteraad bezoeken, zijn ze wel verbaasd. Wat veel oude grijze mannen! En wat zijn er veel partijen. Ze snappen er weinig van. Waarom zijn er zo veel verschillende partijen?

Links en rechts

En wat bespreken ze veel maatschappelijke vraagstukken! Het eerste onderwerp op de agenda van de gemeenteraadsvergadering is de armoede in de stad. In de lokale media is er veel aandacht besteed aan kinderen die opgroeien in armoede. Joep en Kim zijn benieuwd wat de partijen ervan vinden. Daarna praten de gemeenteraadsleden over het onderwerp koopzondag. Er is een petitie ingediend door mensen en bedrijven die willen dat er op iedere zondag gewinkeld mag worden.

Dat politieke partijen verschillende meningen hebben, heeft te maken met links en rechts in de politiek. Die verschillen hebben te maken met de waarden die zij het belangrijkste vinden. Voor links is dat **gelijkheid** en voor rechts **economische vrijheid**.

LINKS		RECHTS
Gelijkheid	Belangrijkste waarde	Economische vrijheid
Collectief belang	Nadruk op het	Individueel belang
Actieve rol	Overheid	Passieve rol

Linkse partijen willen dat de overheid iedereen helpt die niet voor zichzelf kan zorgen. De overheid moet alle mensen kansen geven. Rijke mensen betalen meer belasting zodat de overheid daar arme mensen van kan helpen, bijvoorbeeld door een uitkering te geven. Gelijkheid is voor links belangrijk en dan vooral economische gelijkheid. Links komt daarmee op voor het collectieve belang, het belang voor iedereen, zoals onderwijs of gezondheidszorg. Op de vergadering is er een politicus die zegt dat alle jongeren gratis moeten kunnen sporten. 'Die vrouw hoort duidelijk bij een linkse partij', zegt Joep tegen Kim.

AGENDAPUNTEN:

- 1. A 19:30 OPENING EN MEDEDELINGEN**
- 1. B 19:30 VASTSTELLING VAN DE AGENDA**
- 2 19:35 ARMOEDE IN DE STAD**
- 3 20:15 PAUZE**
- 4 20:35 KOOPZONDAGEN**
- 5 21:15 DEBATRONDE**
- 6 22:15 SLUITING**

Voor rechtse partijen mogen er wel verschillen in rijkdom zijn. Er moeten niet te veel regels zijn voor mensen en bedrijven, zoals belastingen. Ze moeten vrijheid hebben om zelf te weten wat ze met hun geld doen. De overheid moet mensen keuzes geven. Rechtse partijen geloven dat iedereen het beste zijn eigen keuzes kan maken. Rechts komt dus op voor het individuele belang. Dat is iets anders dan het collectieve belang. Op de vergadering zegt iemand het volgende tegen de vrouw die kinderen gratis wil laten sporten: 'Dat is een belachelijk voorstel. Jongeren moeten zelf maar gaan werken om het sporten te kunnen betalen. Laat ze maar een bijbaantje in een supermarkt nemen'.

Links-rechtsverdeling

Sommige partijen zijn helemaal links of helemaal rechts. Andere partijen zitten er wat meer tussenin. Dat noemen we partijen in het **midden**. We gaan politieke partijen indelen van links naar rechts met een zogenaamde links-rechtsverdeling. We noemen dat ook wel een as; de links-rechts-as. Bij links en rechts horen **stromingen**. Een stroming is een groep mensen met dezelfde ideeën over de samenleving. Een ander woord dat daarbij vaak gebruikt wordt is **ideologie**: dat is een groep ideeën over de samenleving die bij elkaar horen.

links	midden	rechts
Socialisme Sociaaldemocratie		

Linkse politieke partijen worden socialistisch of sociaaldemocratisch genoemd. Het **socialisme** en de **sociaaldemocratie** zijn de stromingen die horen bij links. Deze 2 stromingen willen gelijkheid bereiken. Verschillen tussen mensen moeten verkleind worden, zoals verschillen in inkomen, welvaart en macht. De overheid moet een grote rol spelen om verschillen tussen mensen te verminderen.

Die verschillen zijn vaak veroorzaakt door de nadelen van te veel vrijheid in de economie. Dat is de vrijemarkteconomie met te weinig regels en te lage belastingen. Daarom moet de overheid zorgen voor sociale voorzieningen zoals uitkeringen voor mensen die geen werk hebben of mensen die met pensioen gaan. Ook goede betaalbare zorg en goed onderwijs is belangrijk. Een manier om dat te doen is door mensen die veel verdienen hogere belastingen te laten betalen. Of meer belasting te vragen van bedrijven die winst maken.

Sociaaldemocraten komen op voor de zwakkeren in de samenleving. Ze willen hen beschermen en helpen. Dat geldt voor mensen in Nederland én over de hele wereld. Dat laatste noemen we dan internationale solidariteit.

links	midden	rechts
Socialisme Sociaaldemocratie	Christendemocratie Liberalisme	

In het midden zijn er 2 stromingen: de **christen-democratie** en het **liberalisme**. In christen-democratie staat het woord 'christen'. Voor deze stroming is het christelijke geloof een bron van inspiratie. In de Bijbel staan waarden als naastenliefde, gemeenschapszin en rentmeesterschap. Die waarden vindt deze stroming belangrijk in de samenleving. Naastenliefde houdt in dat je omkijkt naar de mensen om je heen, je naasten. Je voelt je verantwoordelijk voor het welzijn van hen. Gemeenschapszin betekent dat groepen belangrijk zijn, mensen gaan met elkaar om. Rentmeesterschap betekent voor christendemocraten dat ze goed voor de aarde willen zorgen.

Groepen moeten met elkaar samenwerken, dat is goed voor de samenleving. De overheid moet daarbij niet te veel doen. De overheid moet vooral zorgen dat mensen zelf zaken kunnen regelen. Wat de mensen zelf niet kunnen, moet de overheid doen. De christen-democratie wil groepen allemaal verantwoordelijkheid geven. Bijvoorbeeld families of bureaus die elkaar helpen. Of bedrijven die hun verantwoordelijkheid nemen voor hun werknemers. We noemen dat gespreide verantwoordelijkheid. De overheid hoeft dan niet alles te regelen.

De tweede stroming in het midden is het liberalisme. We plaatsten deze wel aan de rechterkant van het midden, omdat het liberalisme ook vaak als rechts wordt beschouwd. Dat is voor een deel waar en daarom zetten we die stroming 'midden-rechts'.

Voor liberalen is vrijheid de belangrijkste waarde. Mensen moeten hun eigen keuzes kunnen maken, bijvoorbeeld over abortus of seksualiteit. Dat noemen we individuele vrijheid. De overheid heeft daar weinig mee te maken en moet geen normen voorschrijven. Mensen hebben individuele rechten om dat soort keuzes te maken.

Als het gaat om de economie vinden liberalen vrijheid ook belangrijk. We noemen dat eigen verantwoordelijkheid. Mensen moeten de keuze hebben om een eigen bedrijf te starten, de overheid moet daarbij niet te veel regels opleggen. Er moet dus ruimte zijn voor de vrije markt en vrijheid om te ondernemen.

De belangrijkste taak van de overheid is het zorgen voor veiligheid en het beschermen van de rechtsstaat. De orde moet gehandhaafd worden en het leger (defensie) is een van de kerntaken van de overheid. Ook is het voor liberalen belangrijk dat de samenleving democratisch blijft. Daar moet de overheid voor zorgen.

links	midden	rechts
Socialisme Sociaaldemocratie	Christendemocratie Liberalisme	Conservatisme

De stroming aan de rechterkant is het **conservatisme**. Zij vindt economische vrijheid belangrijk. De overheid moet zich niet veel met bedrijven bemoeien. Daarnaast vinden conservatieven strenge normen belangrijk die horen bij hun waarden. Dat kan gaan over bijvoorbeeld seksualiteit of criminaliteit. Voor conservatieven is het gezin een belangrijke socialisator om de waarden en normen aan te leren. Naast het gezin moeten de overheid en het onderwijs dat doen.

Progressief en conservatief

Bij de gemeenteraadsvergadering waar Kim en Joep bij zitten gaat het over koopzondagen. Het onderwerp koopzondagen gaat niet zozeer over economische gelijkheid maar gaat meer over de vraag of je de samenleving zo wilt veranderen. Daarom bestaat er naast de links-rechtsverdeling nog een tweede as. Die as heeft te maken met progressief en conservatief.

Progressief staat voor veranderingsgezind, vernieuwend. Voor progressieve partijen is veel persoonlijke vrijheid belangrijk, want mensen moeten zelf keuzes kunnen maken bij zaken als abortus en euthanasie. Dat noemen we **morele** en **ethische kwesties**. Dat geldt ook voor de koopzondagen. Mensen en partijen die progressief zijn willen vaak dat er op zondag gewinkeld kan worden.

Conservatief staat voor behoudend, traditioneel. De samenleving moet blijven zoals die is. Of veranderen naar hoe het vroeger was. Voor conservatieve partijen zijn traditionele waarden en normen belangrijk.

Voor conservatieve mensen en partijen is de zondag vaak geen dag waarop de winkels open zijn.

Politieke stromingen

Conservatisme en conservatief; dat lijkt veel op elkaar, hoe komt dat en zit er ook een verschil tussen? Het komt omdat er een stroming is die het conservatisme wordt genoemd en er is ook nog een indeling met progressief en conservatief. Als het gaat om de stroming (conservatisme) zijn het alle ideeën bij elkaar. Als het gaat om de as (conservatief), gaat het alleen om het kenmerk 'traditioneel'.

Voor Joep en Kim zit de vergadering in de gemeenteraad erop. Maar naast de genoemde stromingen zijn er nog meer stromingen. We noemen de ecologische stroming en de nationalistische stroming.

Voor de **ecologische stroming** is de natuur belangrijk. Mensen moeten de natuur en het milieu niet verder aantasten. Minder vlees eten en minder met het vliegtuig. Dat kan door producten minder schadelijk voor het milieu te maken of door het gebruik van zonne-energie. Voor de ecologische stroming is milieuvriendelijk en duurzaam produceren en consumeren belangrijk. Groene consumptie is belangrijker dan economische groei.

In de politiek wil deze stroming er vooral voor zorgen dat mensen anders gaan leven. Mensen moeten vaker op de fiets en minder vaak met de auto gaan. Zo'n mentaliteitsverandering van burgers en bedrijven kan nagestreefd worden door bijvoorbeeld wetten en regels te maken. Werknemers kunnen bijvoorbeeld beloond worden als ze met de fiets en niet met de auto naar het werk gaan. De ecologische stroming is vaak links.

De **nationalistische stroming** is vaak rechts op de links-rechtsverdeling te vinden. Voor deze groep is het eigen land, de eigen natie, het uitgangspunt. De nationalistische stroming in Nederland wil dat Nederland onafhankelijk is. Nederland moet bijvoorbeeld niet een deel van haar macht weggeven aan de Europese Unie. Nederland moet haar eigen regels kunnen maken, dat is **zelfbestuur**.

Voor nationalisten staan de oorspronkelijke bewoners van een land voorop. Hun waarden en belangen moeten verdedigd worden. Nationalisten hebben dus ook wel conservatieve elementen. Ze zijn tegen immigratie en globalisering. **Globalisering** betekent dat de grenzen van landen steeds meer verdwijnen en dat culturen en de economie zich verspreiden over de hele wereld. Dat kan ervoor zorgen dat een land niet meer zichzelf is. Voor de nationalistische stroming is immigratie dan ook echt iets voor progressieve mensen.

Deze foto's passen bij verschillende politieke stromingen. Welke foto past bij welke stroming?

Opdracht 1: Theorievragen

De leertekst gaat over politieke stromingen. Beantwoord hierover de volgende vragen.

1) Wat is het verschil tussen een waarde en een belang?

2) Leg uit wat zelfbestuur betekent.

3) Noem een waarde die past bij een linkse politieke partij.

4) Wat zijn morele kwesties?

5) Leg uit wat het verschil is tussen progressief en conservatief.

6) Wat is het verschil tussen een nationalistische en een ecologische stroming?

7) Welke waarde past bij het liberalisme?

Opdracht 2: Uitgangspunten bij stromingen

Bij welke stroming passen de volgende uitgangspunten? Zet het nummer op de juiste plek in de tabel.

- 1) Nederland moet onafhankelijk zijn en zich richten op zelfbestuur. Nederland moet zich niet focussen op immigratie.
- 2) Individuele vrijheid moet de kern van de maatschappij zijn.
- 3) Natuur en milieu moeten centraal staan bij het maken van plannen.
- 4) Het is belangrijk dat we de zwakkeren helpen binnen én buiten ons land.
- 5) Samen hebben we een taak. Niet alleen de overheid, maar samen. We noemen dat gespreide verantwoordelijkheid.
- 6) Er moet gestreefd worden naar gelijkheid en daarbij moet de overheid een actieve rol aannemen.
- 7) Economische vrijheid, een passieve rol van de overheid en strenge normen en waarden zijn belangrijk.

SOCIAAL-DEMOCRATIE	CHRISTEN-DEMOCRATIE	LIBERALISME	CONSERVATISME

Opdracht 3: Bezoek aan de gemeenteraad

In de leertekst ging het over een vergadering van de gemeenteraad. Op de agenda van de vergadering stonden 'armoede' en 'koopzondag'. Wat zeggen de verschillende stromingen over die 2 onderwerpen?

- 1) Vul het schema hieronder in voor het onderwerp armoede. Lees de leestekst goed door wat de stromingen ervan vinden en vul de tabel in.

	ARMOEDE
SOCIAAL-DEMOCRATIE	
LIBERALISME	
CHRISTEN-DEMOCRATIE	
CONSERVATISME	

- 2) Welke 2 stromingen verschillen volgens jou het meest in hun mening over armoede? Schrijf deze stromingen op. Licht je antwoord toe.

- 3) Wat zeggen de verschillende stromingen over het onderwerp koopzondag? Bedenk zelf wat de stromingen er van zullen vinden.

	KOOPZONDAG
SOCIAAL-DEMOCRATIE	
LIBERALISME	
CHRISTEN-DEMOCRATIE	
CONSERVATISME	

- 4) Progressieve mensen en conservatieve mensen denken heel anders over koopzondagen. Leg het verschil uit.

Je weet nu hoe alle stromingen denken over de thema's armoede en koopzondag.

- 5) Hoe vind jij dat we als samenleving met armoede om moeten gaan?

- 6) Hoe vind jij dat we als samenleving met koopzondagen om moeten gaan?

Opdracht 4: Stromingen en uitspraken

Bij welke stroming horen de volgende uitspraken? Trek een lijn naar de goede stroming.

- 1) Evi: *'Bedrijven moeten mensen anoniem laten solliciteren. Zo krijgen mensen met een migratieachtergrond evenveel kans als mensen zonder een migratieachtergrond.'*
- 2) Janos: *'Als iemand te hard heeft gereden moet hij een hoge boete krijgen. Mensen kennen toch de regels? Een overtreding moet streng bestraft worden.'*
- 3) Morwa: *'Bedrijven die veel CO2 uitstoten moeten dat compenseren door bijvoorbeeld bomen te planten.'*
- 4) Leen: *'Drugs moeten legaal zijn in Nederland. Mensen moeten zelf kunnen kiezen of ze dat willen gebruiken of niet.'*
- 5) Yente: *'We moeten niet te veel immigranten toelaten. Dat zorgt ervoor dat de Nederlandse cultuur uit dit land verdwijnt en die moeten we juist behouden.'*
- 6) Marcelo: *'Er moeten meer buurthuizen komen, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dat maakt ouderen bijvoorbeeld minder eenzaam.'*

Uitspraak:

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Stroming:

- LIBERALE STROMING**
- CHRISTENDEMOCRATISCHE STROMING**
- CONSERVATIEVE STROMING**
- ECOLOGISCHE STROMING**
- NATIONALISTISCHE STROMING**
- SOCIAALDEMOCRATISCHE STROMING**

Opdracht 5: Kenmerken en functies politieke partijen

Deze opdracht gaat over functies en kenmerken van politieke partijen. Is een stelling onjuist? Streep hem door en verbeter de stelling in de schrijfruimte. Is de stelling juist? Laat de stelling dan staan.

1)

	STELLING	JUIST OF ONJUIST?
A	Een functie van een politieke partij is het meedoen met verkiezingen. 	
B	Politieke partijen wegen waarden en belangen af. 	
C	Een voorbeeld van een kenmerk van een politieke partij is het nadenken over vragen als: 'Hoe gaan we om met vluchtelingen?' 	

	STELLING	JUIST OF ONJUIST?
D	Hoe meer macht een politieke partij heeft, hoe meer doelen ze kan bereiken. 	
E	In totaal zijn er 4 functies en kenmerken van politieke partijen. 	
F	Partijen hebben verschillende waarden en belangen. 	
G	Een kenmerk van politieke partijen is dat ze oordelen over verdachten van criminaliteit in de samenleving. 	

2) Vul nu de juiste woorden in.

Politieke partijen hebben twee [A]_____ en drie [B]_____. Deze eerste 2 zijn: waarden en belangen afwegen en [C]_____ maken. Je kunt politieke partijen herkennen doordat ze nadenken over het inrichten van de samenleving, macht verwerven om doelen te realiseren en aan dat ze [D]_____.

Opdracht 6: De overheid en de stromingen

Beantwoord bij de volgende bronnen de vraag die eronder staat.

‘De overheid heeft niets te zeggen over ons geld’

De minister van Justitie wil in een nieuwe wet vastleggen dat de overheid invloed kan uitoefenen op de verdeling van het loterijgeld. De nieuwe wet wordt een strenge wet voor bijvoorbeeld de Postcode Loterij. Boudewijn Poelmann, directeur van de Postcode Loterij, wil er niets mee te maken hebben. ‘De wet is er om de consument te beschermen tegen criminaliteit en verslaving. Bij loterijen is daarvan geen sprake.’

Bron: www.volkskrant.nl, 17-04-2018.

- 1) Met welk uitgangspunt in deze tekst heeft de liberale stroming moeite?

‘GroenLinks, PvdA en SP gezamenlijk tegen verlaging belasting bedrijven’

GroenLinks, PvdA en SP willen dat de door de regering geplande verlaging van de winstbelasting voor bedrijven niet doorgaat. De partijen dreigen komend najaar tegen het belastingplan van het kabinet te stemmen. Dat maakten de partijleiders van de SP, GroenLinks en de PvdA bekend op een speciaal georganiseerde bijeenkomst in Amsterdam.

Bron: nrc.nl, 03-03-2020.

- 2) Op basis van welk uitgangspunt doen deze 3 partijen deze uitspraak?

‘Actieve levensbeëindiging straks toegestaan voor kinderen met uitzichtloos lijden’

In de Tweede Kamer dringt onder andere de VVD al jaren aan om artsen meer mogelijkheden te geven aan het sterfbed van kinderen. De partij wilde niet dat het kabinet de beslissing verder uit zou stellen, nadat eerdere gesprekken wegens de coronacrisis waren stilgelegd. Tegenover de VVD staat de ChristenUnie, die grote moeite heeft met deze nieuwe stap in het euthanasiedebat.

Bron: trouw.nl, 13-10-2020.

- 3) Met welk uitgangspunt in deze tekst heeft de christen-democratische stroming moeite?

Opdracht 7: Wie van de 3

Lees steeds de uitspraken en beantwoord daarna de vraag eronder.

Jeroen: *‘Ik vind dat zwarte pieten bij het Sinterklaasfeest horen.’*
Quincy: *‘Koopzondagen mogen landelijk ingevoerd worden.’*
Noah: *‘De natuur is voor ons het belangrijkste.’*

- 1) Wie van de 3 doet een conservatieve uitspraak? Licht je antwoord toe.

Shayenne: *‘Elke bevolkingsgroep heeft recht op een goed bestaan in ons land.’*
Bart: *‘We moeten onze eigen regels kunnen bedenken, ook als het om Europa gaat.’*
Luuk: *‘Ik vind het belangrijk dat het christelijke geloof de bron is van onze inspiratie.’*

- 2) Wie van de 3 doet een uitspraak die het best past bij de nationalistische stroming? Licht je antwoord toe.

Maurits: *‘Ik vind het heel belangrijk dat er individuele vrijheid is in Nederland.’*
Sharmaine: *‘Het is belangrijk dat we iedereen gelijk behandelen in Nederland.’*
Hannah: *‘Zwakkeren in Nederland moeten zelf maar zorgen dat ze het redden.’*

- 3) Wie van de 3 doet een uitspraak die past bij een linkse stroming? Licht je antwoord toe.

Robin: *‘Economische groei is belangrijker dan wat dan ook.’*
Jemaine: *‘Ik wil dat iedereen minder vlees gaat eten voor het milieu.’*
Maaïke: *‘Goedkope vliegtickets zijn ideaal om mooie plekken in deze wereld te ontdekken.’*

- 4) Welke van de bovenste 3 uitspraken past bij een ecologische stroming? Licht je antwoord toe.

Thomas: *‘Ik vind het belangrijk dat de overheid een grote rol inneemt in onze samenleving.’*
Milan: *‘Iedereen zou zelf zijn eigen keuzes moeten kunnen maken.’*
Syeda: *‘We zouden met z’n allen op moeten komen voor de zwakkeren in onze samenleving.’*

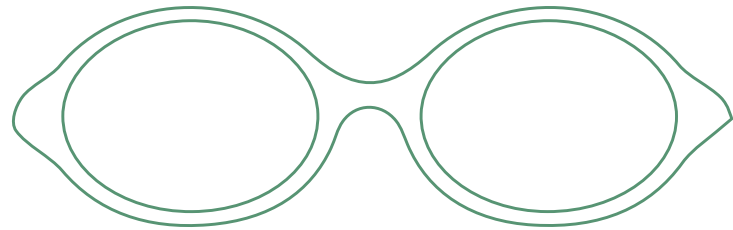
- 5) Welke van de bovenste 3 uitspraken past bij een rechtse stroming? Licht je antwoord toe.

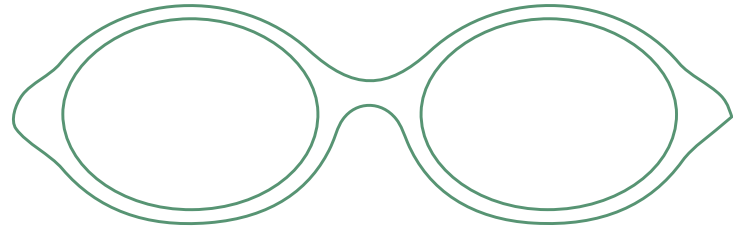
Opdracht 8: Door welke bril

Hieronder zie je 4 brillen met een vraag. Schrijf in het linkerglas wat het antwoord is van een aanhanger van de linkse stroming en schrijf in het rechterglas wat het antwoord is van een aanhanger van een rechtse stroming.

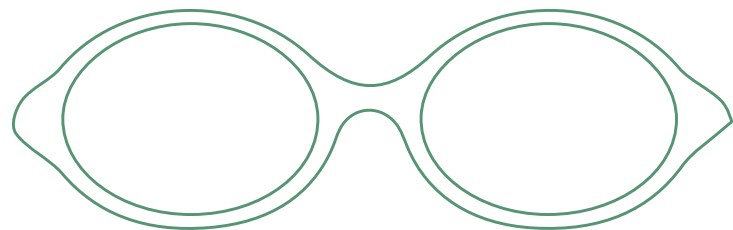
- 1) Is het een goed idee als er een minimaal aantal vrouwen in het bestuur van grote bedrijven moet zitten?

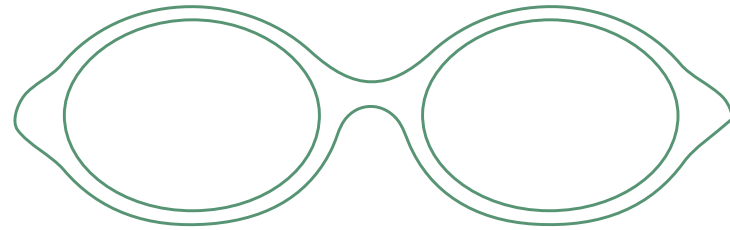
- 2) Is harder straffen de beste manier om criminaliteit te bestrijden?

- 3) Moeten we in Nederland meer of minder geld uitgeven aan ontwikkelingssamenwerking?

- 4) Zou het beter zijn als er meer belasting wordt betaald zodat iedereen gratis zorg kan ontvangen?

Mantelzorg op Texel

Mantelzorgers nemen de overheid werk uit handen. De overheid hoeft minder of helemaal niet te zorgen voor mensen die hulp van mantelzorg krijgen. Vaak werken mantelzorgers samen met de zorg. Volwassenen zijn bijvoorbeeld mantelzorger voor hun ouders.

Ook op Texel zijn er mensen die mantelzorg nodig hebben. Het CDA wil dat mantelzorgers die niet op Texel wonen tegemoet worden gekomen in de reiskosten naar het eiland. Naar Texel reizen voor het verlenen van mantelzorg vraagt van mantelzorgers niet alleen tijd, maar ook geld. De reis naar Texel moet vaker gemaakt worden dan normaal én er zijn extra kosten door de overvaart met de boot. Het CDA is bang dat er door de hoge kosten minder mantelzorgers zijn.

Bron: www.texelsecourant.nl, 04-10-2018.

Opdracht 9: Mantelzorgers

Zou jij voor je ouders willen zorgen als ze oud zijn? Mantelzorgers doen dat vaak wel. Dat zijn mensen die vrijwillig zorgen voor iemand in hun omgeving die dat zelf niet kan. Deze opdracht gaat over mantelzorgers.

- 1) Wat zijn mantelzorgers?

- 2) Leg uit waarom mantelzorgers een voorbeeld zijn van gespreide verantwoordelijkheid.

- 3) Bij welke stroming past dit het beste? Licht je antwoord toe.

- 4) Geef aan welk belang mantelzorgers hebben bij de maatregelen die in de bron genoemd worden.

Lees de uitspraak van Paul.

Paul: *'Het is niet de taak van de naasten, maar van de overheid om voor zwakkeren te zorgen.'*

- 5) Is Paul meer links of meer rechts? Licht je antwoord toe.

Lees de uitspraak van Marjan.

Marjan: *'Wat een belachelijk idee van het CDA. Ik ben ook mantelzorger voor mijn moeder en moet daar elke dag een uur voor reizen met het OV, dat moet ik ook zelf betalen. Iedereen kan gewoon zijn eigen reiskosten betalen, dat is je eigen verantwoordelijkheid.'*

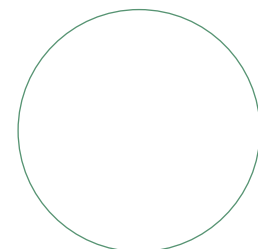
- 6) Is Marjan meer links of meer rechts? Licht je antwoord toe.

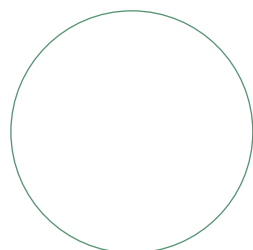
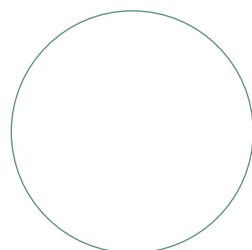
Opdracht 10: Maak een woordspin

Wat zijn de functies en kenmerken van politieke partijen? Dat ga je in deze opdracht uitzoeken. Je ziet in het midden 'kenmerken van politieke partijen' staan.

- 1) Schrijf in de cirkels om het begrip heen de 3 kenmerken van politieke partijen op. Verbind de 3 kenmerken in de cirkels met het begrip in het midden door 3 lijntjes te trekken.
- 2) Link vervolgens de kenmerken met 2 functies van politieke partijen die ermee te maken hebben. Dit doe je door de functies op te schrijven en lijntjes te trekken tussen de kenmerken en de functies die erbij passen.
- 3) Zoek ook bij elke functie een voorbeeld op. Trek een lijntje van het door jou gevonden voorbeeld naar de juiste functie.

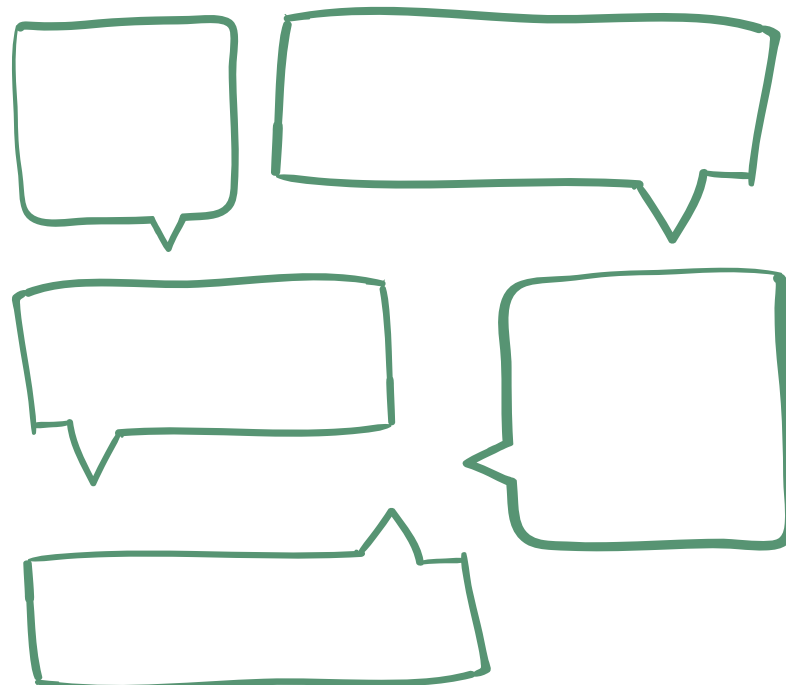
kenmerken van politieke partijen

Opdracht 11: Rapper Akwasi

Bekende Nederlanders hebben ook politieke overtuigingen. Vaak zeggen ze daar niet zoveel over. Sommigen kiezen er juist voor om hun mening over politieke problemen wel te benadrukken. Rapper Akwasi is daar een voorbeeld van. Je gaat op zoek naar zijn mening. Om je te helpen staat er ook informatie op www.maatschappij-kunde.nl.

- 1) Zoek op internet naar uitspraken van Akwasi. Schrijf er hieronder 5 op.

- 2) Welke waarden vindt Akwasi belangrijk?

- 3) Bij welke politieke stroming vind jij Akwasi het beste passen? Leg uit waarom.

- 4) Is Akwasi meer progressief of conservatief? Leg uit.

Opdracht 12: Ken jij de politieke partijen

In deze opdracht ga je op zoek naar stromingen.

- 1) Je kent vast een paar politieke partijen. Schrijf hier 3 politieke partijen op die je kent.

Ga naar het internet. Google de politieke partijen die je bij vraag 1 hebt genoemd. Lees de websites of de nieuwsartikelen die je hebt gevonden door.

- 2) Schrijf van elke partij 2 gevonden standpunten op.

- 3) Welke stroming hangen zij aan? Waaraan kan je dat zien?

Opdracht 13: Mini-interview

Weet jij welke politieke stroming je ouder, verzorger of trainer aanhangt? Daar ga je bij deze opdracht achterkomen.

- 1) Kies met welke ouder, verzorger of iemand anders jij een kort interview gaat houden.

Stel de volgende 2 vragen:

- Op welke partij stemt u?
- Waarom stemt u op deze partij?

- 2) Beantwoord nu zelf de volgende vragen naar aanleiding van je interview:

- Welke politieke stroming hangt hij/zij aan?

- Wat zijn de uitgangspunten van die stroming?

- Kun je een voorbeeld geven waaruit blijkt dat die persoon die politieke stroming aanhangt?

Opdracht 14: Wat ben jij

'Vroeger was alles beter'. Dat hoor je misschien je opa of oma weleens zeggen. Ouderen zijn vast conservatiever dan jongeren, of toch niet?

1) Jarenlang werden Nederlanders progressiever. De trend was dat alles mogelijk moest zijn. Iedereen moest zoveel mogelijk persoonlijke vrijheid hebben. Rondom abortus, zelfmoord, homoseksualiteit, euthanasie en echtscheiding moesten individuen zelf keuzes kunnen maken.

2) Onlangs verscheen er een onderzoek waarbij er vragen werden gesteld aan jongeren. Wat blijkt: jongeren denken conservatiever dan hun (groot)ouders. Een verklaring daarvoor is dat er tegenwoordig weinig waarden en normen zijn. Terwijl waarden en normen ook zekerheid geven waar jongeren naar op zoek zijn.

Bron: vpro.nl, 2020.

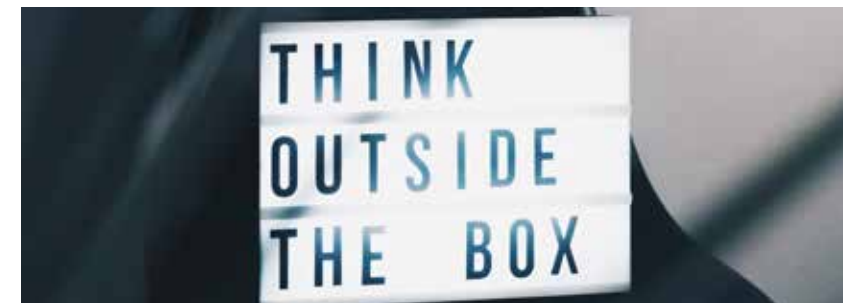
Lees de tekst.

- 1) Wat is progressief?

- 2) Lees de laatste zin van alinea 1. Hoe noem je deze onderwerpen samen?

- 3) Klopt de informatie uit alinea 2 ook voor jouw omgeving? Leg je antwoord uit.

- 4) Ben jij eerder progressief of conservatief? Leg je antwoord uit in ongeveer 50 woorden.

Opdracht 15: Jij als ideoloog

Stel, jij mocht bedenken hoe de ideale wereld eruit zou zien. Volgens welke ideologie zou dat zijn? Welke ideeën heb jij zelf over de samenleving? Wat vind je belangrijk of zou je willen veranderen? Bedenk jouw eigen ideologie.

- 1) Bedenk een naam voor jouw ideologie. Hoe heet jouw ideologie?

- 2) Wat is de belangrijkste waarde in jouw ideologie?

Normen zijn gedragsregels die voortkomen uit waarden.

- 3) Wat zijn normen van jouw ideologie? Noem 3 normen en leg uit waarom je deze hebt gekozen.

- 4) Wat denk je: is jouw ideologie meer links, rechts of daartussenin? Leg uit hoe je dat kunt zien.

HEB JE JE LEERDOELEN BEREIKT?

Kruis aan wat je kan:

- o Ik kan de kenmerken, functies en rollen van politieke partijen noemen en uitleggen.
- o Ik kan de politieke standpunten indelen op de links/rechts as en de progressief/conservatief as.
- o Ik kan de indeling en uitgangspunten van politieke stromingen noemen, herkennen, beschrijven en toepassen.

